

**GLOBÁLNA EKONOMIKA, GLOBÁLNA ZMENA HRY A VZOSTUP
GLOBÁLNEHO JUŽNÉHO PÁSU PODĽA FUTUROLÓGOV
JOHNA NAISBITTA A DORIS NAISBITTOVEJ**

Ivan KLINEC

**GLOBAL ECONOMICS, GLOBAL GAME CHANGE AND THE RISE OF GLOBAL
SOUTH BELT ACCORDING TO FUTUROLOGISTS
JOHN NAISBITT AND DORIS NAISBITT**

Abstrakt

Významný americký futuroológ John Naisbitt spolu so svojou manželkou Doris Naisbittovou vydali v roku 2015 knihu *Globálna zmena hry*, v ktorej sa zaoberajú zmenami, ktoré v súčasnosti vytvárajú novú tvár svetovej ekonomiky. Táto kniha pojednáva o vzostupe Číny a Globálneho južného pásu.

Kľúčové slová: globálna zmena hry, megatrendy, globálny paradox

Abstract

Eminent American futurologist John Naisbitt and his wife Doris Naisbitt published in the year 2015 the book *Global Game Change*, which deal with the changes that are creating a new face to the world economy. This book discusses the rise of China and the Global South Belt.

Key words: global game change, megatrends, global paradox

Úvod

Americký futuroológ John Naisbitt sa narodil v roku 1929. Počas svojho plodného života vydal futurologické bestsellery ako *Megatrendy* (1982), *Pretváranie korporácie* (1985), *Megavolby* (1985), *Megatrendy 2000* (1990), *Globálny paradox* (1994), *Megatrendy Ázia* (1996), *Megavýzvy* (1996), *Nastavenie mysle* (2006) a mnoho ďalších kníh, v ktorých sa zaoberá budúcnosťou svetovej ekonomiky, sveta, civilizácie alebo jednotlivých regiónov či krajín. V deväťdesiatych rokoch vydával knihy spolu so svojou prvou manželkou Američankou Patriciou Aburdeneovou.

V roku 2000 sa oženil s druhou manželkou Rakúšankou Doris, bývalou šéfkou rakúskeho vydavateľstva Signum Verlag, a preniesol svoje aktivity do Číny a Rakúska, pričom manželia Naisbittovci žijú striedavo vo Viedni v Rakúsku a v Tianjine v Číne. V Číne v meste Tianjin manželia Naisbittovci založili Naisbittov čínsky inštitút (Naisbitt China Institute), ktorý spolu vedú, pričom John Naisbitt je jeho šéfom a Doris Naisbittová vykonáva funkciu riaditeľky inštitútu.

Manželia Naisbittovci spolu vydali knihy *Megatrendy Čína* (2010), *Inovácie v Číne - Trojuholník Chengdu* (2012) a *Čínsky model - Dialóg* (2010).

John Naisbitt publikoval v roku 1984 knihu *Megatrendy alebo Nové smery pretvárajúce náš život*¹. V tejto knihe popísal desať základných megatrendov, ktoré pretvárajú industriálnu spoločnosť na spoločnosť informačnú. Pre identifikáciu týchto megatrendov použil metódu obsahovej analýzy. Megatrendy samozrejme identifikoval na príklade americkej spoločnosti. Pôsobenie týchto megatrendov je však dnes celosvetové prispôbené podmienkam a úrovni konkrétnej krajiny.

Týchto desať megatrendov pretvárajúcich industriálnu spoločnosť zhrnul Naisbitt nasledovne²:

- Hoci si i naďalej myslíme, že žijeme v industriálnej spoločnosti, v podstate sme sa zmenili na ekonomiku založenú na tvorbe a rozdeľovaní informácií.
- Pohybujeme sa v dvojitom smere "vyspelá technika / vysoká citlivosť" a pre každú technológiu hľadáme kompenzačnú ľudskú reakciu.
- Už si nemôžeme dovoliť luxus pôsobiť v rámci izolovaného, sebestačného, národného ekonomického systému, musíme si teraz uvedomiť, že sme súčasťou globálneho hospodárstva.

¹ Naisbitt, John: *Megatrends. Ten New Directions Transforming Our Lives*. Warner Books, New York 1984

² Naisbitt, John: *Megatrends. Ten New Directions Transforming Our Lives*. Warner Books, New York 1984

- Reštruktúrujeme sa zo spoločnosti založenej na krátkodobých záujmoch a prínosoch v prospech riešenia vecí.
- V mestách a štátoch, v malých organizáciách a pobočkách sme opätovne objavili schopnosť inovovať a dosahovať výsledky zdola nahor.
- Presúvame sa od inštitucionálnej pomoci k väčšiemu spoliehaniu sa na seba samého vo všetkých aspektoch nášho života.
- Objavujeme, že rámec reprezentatívnej demokracie sa stal zastaralý v ére okamžite zdieľanej informácie.
- Vzdávame sa svojej závislosti na hierarchických štruktúrach v prospech informačných sietí. To bude obzvlášť dôležité pre podnikateľskú sféru.
- Čoraz viac Američanov žije na Juhu a na Západe, nechávajú za sebou staré priemyselné mestá na Severe.
- Od obmedzenej spoločnosti typu buď / alebo s obmedzeným rozsahom možností osobného výberu explodujeme do voľnej spoločnosti poskytujúcej viacero možností výberu.

V roku 1994 publikoval Naisbitt knihu *Globálny paradox*³, v ktorej pojednáva o na pohľad paradoxnej a prekvapujúcej súvislosti súčasného civilizačného vývoja, ktorá sa však stále zreteľnejšie prejavuje ako často neočakávané a nevysvetliteľné dianie, ktorého sme dnes každodennými svedkami vo všetkých častiach sveta.

Túto paradoxnú a prekvapujúcu súvislosť Naisbitt nazval *Globálnym Paradoxom* a sformuloval ju do podnadihu knihy, ktorý znie Čím je väčšia svetová ekonomika, tým mocnejší sú jej najmenší hráči⁴.

Vzrast sily malých účastníkov svetového diania je to, čo každodenne udivuje celý svet. Vzrast veľkosti svetovej ekonomiky znamená zároveň úpadok sily jej veľkých a neobratných účastníkov.

Svetová ekonomika tak nesmeruje k vytvoreniu jedného obrovského gigantu založeného na hierarchii a centrálnom riadení, ale je založená na celosvetových trendoch smerujúcich k politickej nezávislosti a samoriadeniu jej malých účastníkov na jednej strane, ktorí však na druhej strane vytvárajú stále viac ekonomických aliancií, dávajú sa tak dokopy a vytvárajú tak svetovú ekonomiku ako sieť navzájom prepojených, vzájomne závislých a vzájomne komunikujúcich malých ekonomických subjektov alebo malých hráčov, ako tieto malé ekonomické subjekty nazval Naisbitt.

Naisbitt identifikuje mnoho paradoxov, ktorých sme svedkami v dnešnom dramaticky sa meniacom svete, a ktoré spolu vytvárajú jeden *Globálny Paradox*, jednu prekvapujúcu podobu svetovej ekonomiky.

Záujem jeho knihy sa však sústreďuje na nasledovné paradoxy, ktoré nastávajú stále častejšie, a ktorých sme každodennými svedkami⁵:

- Čím väčšia je svetová ekonomika, tým mocnejší sú jej najmenší hráči.
- Štúdiom najmenších ekonomických hráčov stále viac splyva so štúdiom ako funguje prebiehajúci veľký tresk svetovej ekonomiky, a teda princípy fungovania malých ekonomík sa zhodujú s princípmi fungovania svetovej ekonomiky.
- Výsledkom diania vo všetkých oblastiach svetovej ekonomiky sú menšie a silnejšie jednotky.
- Tak ako sa svet integruje ekonomicky, tak sa jednotlivé časti stávajú stále početnejšími a menšími a významnejšími. Globálna ekonomika rastie a rozmery častí sa zmenšujú. Rast počtu malých hospodárskych subjektov je úmerný rastu sily svetovej ekonomiky.
- Čím sa svetová ekonomika stáva väčšou a otvorenejšou, tým jej dominuje viac malých a stredných spoločností.
- Jednou z neartikulovaných príčin vzniku a rastúceho počtu strategických aliancií je snaha spoločností zabrániť tomu, aby sa stávali väčšími. Veľké spoločnosti si uvedomujú nevýhody, ktoré by vyplývali z ich ďalšieho zväčšovania.
- Čím menšími robíme obchodné jednotky, tým efektívnejšie globalizujeme naše ekonomiky.
- Súčasná demokracia a revolúcia v telekomunikáciách prináša potrebu rovnováhy medzi tribalistickým a univerzalistickým na novej úrovni. Demokracia vo veľkej miere zväčšuje a znásobuje kmeňovú asertivitu, zatiaľ čo represia pôsobí opačne.
- Elektronika napomáha na jednej strane tribalizácii a na strane druhej napomáha globalizácii. Elektronika tak vytvára rovnováhu medzi veľkosťou a silou globálnej ekonomiky a množstvom a silou jej malých hráčov.
- Základná mantra nového veku Mysli globálne a konaj lokálne sa mení vo svoj opak a dnes znie : Mysli lokálne a konaj globálne.
- Čím viac sa stávame univerzalistickí, tým viac tribalisticky konáme.
- Čím viac sa stáva angličtina druhým jazykom, tým väčší význam nadobúda materský jazyk.
- Čím je viac demokracie, tým viac štátov vzniká. Rast počtu malých štátov tak súvisí s postupom demokracie a globalizáciou ekonomiky.
- Tak ako sa stáva globálna ekonomika väčšou, jednotliví národní hráči sú menší a menší.
- Idea, že centrálna vláda je najvýznamnejšou časťou vládnutia je zastaraná. V post-zastupiteľskej demokracii ľudia sa zastupujú sami, a nakoniec sa každý stáva politikom.

³ Naisbitt, John: *Global Paradox. The Bigger the World Economy, the More Powerful Its Smallest Players*. William Morrow and Company, Inc., New York 1994

⁴ Tamtiež.

⁵ Tamtiež.

John Naisbitt pokladá telekomunikácie za riadiacu silu, ktorá simultánne vytvára čoraz väčšiu globálnu ekonomiku a robí jej časti čoraz menšími a silnejšími. Telekomunikácie podľa neho budú poskytovať infraštruktúru každému priemyselnému odvetviu a každej spoločnosti, ktorá bude musieť súťažiť na skutočne svetovom trhu⁶.

Bez telekomunikácií nijaké priemyselné odvetvie a nijaká spoločnosť sa nebude môcť zúčastniť súťaže na svetovom trhu. Telekomunikačný biznis bude rásť a znásobovať sa tak, ako bude svetová ekonomika smerovať ku globálnej vzájomnej prepojenosti.

Telekomunikačný priemysel, ktorý zahŕňa telefóny, televíziu, počítače a spotrebnú elektroniku, časom vstúpi do obdobia formujúceho tvorivého chaosu a bude výrazne ovplyvňovať budúcu podobu svetovej ekonomiky. V oblasti telekomunikácií budú nabrať na sile štyri veľké myšlienky, ktoré sa budú postupne realizovať. Tieto štyri veľké myšlienky budú mať takúto podobu⁷:

- Zlievanie technológií je spojené so vzájomnou prepojenosťou počítačov, telefónov a televízie a vedie k vzniku telefónno-televízno-počítačových hybridov. Ich vstup ako osobných komunikačných systémov na trh vedie k posunu ťažiska záujmu telekomunikačného priemyslu od riešenia problémov obchodu pomocou technológie k zvýšeniu výkonnosti jednotlivcov prostredníctvom schopnosti komunikovať s kýmkoľvek. Tento posun bude znamenať prechod od riadenia obchodom k riadeniu jednotlivcom. To je tiež súčasťou Globálneho Paradoxu, čím väčšia je svetová ekonomika, tým silnejší sú jej malí hráči. Spoločnosti, ktoré budú existovať v ďalších desaťročiach, budú ústretové komunikačným potrebám jednotlivcov a budú zohľadňovať individualitu každého, s kým budú komunikovať.
- Strategické aliancie budú vznikať vo veľkých množstvách s cieľom uspokojovať potreby v spotrebiteľom riadenom informačnom veku.
- Vytváranie globálnej siete bude spojené s postupným prepájaním jednotlivých sietí navzájom. Tak ako sa stáva čoraz jasnejšie smerovanie telekomunikačnej revolúcie, vývoj smeruje k vytváraniu globálnej telekomunikačnej siete sietí, ktorá umožní komukoľvek kdekoľvek na svete spojiť sa s kýmkoľvek iným. Táto digitálna globálna pavučina sietí umožní jednotlivcom komunikovať s kýmkoľvek kdekoľvek na planéte v reálnom čase, a zmení tak spôsoby práce, spôsoby hry, spôsoby pohybu a cesty vnímania spoluobčanov a spolukomunikujúcich z globálnej siete.
- Osobné telepočítače sa stanú dostupné a potrebné pre každého. V podstate každý bude môcť mať doma alebo na pracovisku telepočítač, prostredníctvom ktorého bude môcť komunikovať hlasom, údajmi, výzorom alebo videom.

Podľa Naisbitta v globálnej ekonomickej sieti 21. storočia informačné technológie budú riadiť zmenu, tak ako výroba riadila zmenu v industriálnej ére. Okrem privatizácie a vzdelania nič nebude môcť väčšmi prispieť k správne ekonomickému rozvoju štátu, ako existencia telekomunikačnej infraštruktúry. Bez telekomunikačnej infraštruktúry ekonomiky jednotlivých krajín budú upadať⁸.

Podľa Johna Naisbitta v Globálnom Paradoxe najväčší priemysel svetovej ekonomiky, ktorým je turizmus, je riadený - tak ako žiadny iný - individuálnymi rozhodnutiami. To je príkladom toho, že najmenší hráči rozhodujú, a odráža aj paradox, ktorý spočíva v tom, že čím univerzalističkejší sa stávame, tým tribalistickejšie konáme. John Naisbitt na základe tejto skutočnosti prišiel k záveru, že čím viac integrujeme svet, tým viac diferencujeme naše skúsenosti⁹.

Globálna zmena hry

V roku 2015 vydali John Naisbitt a Doris Naisbittová knihu *Globálna zmena hry (Global Game Change)* s podtitulom *Ako bude Globálny južný pás pretvárať náš svet (How the Global Southern Belt will reshape our World)*¹⁰. Knihu vydali najprv v čínskom jazyku a vydateľské práva pre celý svet poskytli čínskemu vydavateľstvu.

Manželia Naisbittovci sa v knihe zaoberajú globálnou zmenou hry, ktorú vyvolal vzostup Číny a perspektívami vzostupu Globálneho južného pásu¹¹. Zaoberajú sa otázkou, aký bude dopad vzostupu ekonomík, ktoré zahŕňajú viac ako 80 percent svetovej populácie a, ktoré budú hrať úlohu globálnych hráčov, určujúcich si svoj vlastný osud. Aj keď je táto skutočnosť všeobecne podceňovaná, tak podľa manželov Naisbittovcov, je transformácia týchto krajín v plnom prúde. Uvádzajú, že v roku 2013 prvý krát súhrnný HDP 150 vzostupujúcich ekonomík bez Číny bol väčší ako HDP 37 rozvinutých krajín bez USA. Za hlavné sily zmeny považujú informačné technológie a online vzdelávanie¹².

⁶ Naisbitt, John: *Global Paradox. The Bigger the World Economy, the More Powerful Its Smallest Players*. William Morrow and Company, Inc., New York 1994

⁷ Tamtiež.

⁸ Tamtiež.

⁹ Tamtiež.

¹⁰ Naisbitt, John, Naisbitt, Doris (2015): *Global Game Change. How the Global Southern Belt Will Reshape our World*. Summary. 2015, 5 str.

¹¹ Naisbitt, John, Naisbitt, Doris (2015): *Global Game Change. How the Global Southern Belt Will Reshape our World*. Summary. 2015, 5 str.

¹² Naisbitt, John, Naisbitt, Doris (2015): *Global Game Change. How the Global Southern Belt Will Reshape our World*. Summary. 2015, 5 str.

Globálny južný pás

John Naisbitt a Doris Naisbittová uvádzajú, že národy Globálneho južného pásu sú v procese vytvárania najväčšej strednej triedy akú kedy svet videl. Stredná trieda v krajinách subsaharskej Afriky rastie najrýchlejšie a väčšina tamojšej populácie je mladá, mestská a ambiciózna.

V Latinskej Amerike, ktorá sa zbavila amerického paternalizmu, sa očakáva, že polovica jej populácie sa presunie do strednej triedy v priebehu nadchádzajúcich 10 rokov. A Ázia podľa manželov Naisbittovcov prekoná Severnú Ameriku a Európu dohromady v ekonomickej sile, populácii, vojenských výdajoch a technologických investíciách do roku 2030. Viac ako 64 percent globálnej strednej triedy bude podľa manželov Naisbittovcov žiť v Ázii samotnej. Manželia Naisbittovci ďalej uvádzajú, že už v roku 2016 Ázijský Pacifik bude najväčším trhom pre leteckú dopravu s podielom 33 percent na globálnej doprave. Dohromady Južný pás má otvárajúci sa gigantický trh s novou spotrebiteľskou triedou, ktorá podľa predpovedí vzrastie globálne z dnešných 2 miliárd na skoro 5 miliárd do roku 2030.

Prístup na Internet podľa manželov Naisbittovcov umožňuje mladým podnikateľom prechod k digitalizovanej produkcii a obchodu. Ukazujú to na príklade afrických podnikateľov, využívajúcich informačné technológie. Priemysel 4.0 podľa manželov Naisbittovcov vstupuje do všetkých sfér života a produkcie a umožňuje podnikateľom a tzv. mini-globálnym podnikom (mini-globals) vo vzostupujúcich ekonomikách vo vzrastajúcej miere participovať na globálnej ekonomike. Manželia Naisbittovci uvádzajú, že predtým neznáme mestá a regióny, a to najmä v Afrike, vstupujú na svetovú mapu turizmu a menia dopravu a cestovné prúdy.

Podľa manželov Naisbittovcov vzostupujúce národy Globálneho južného pásu teraz vytvárajú zajtrajší svet. Uvádzajú tiež, že tak ako v polovici futbalového zápasu, keď sa hráči pozerajú späť a hodnotia chyby, ktoré urobili, teraz je počas vytvárania nového svetového poriadku. Je čas aby sme si vytvorili stratégiu pre najlepšiu výkonnosť pre zvyšok hry.

Manželia Naisbittovci uvádzajú, že Globálny južný pás zahŕňa viac ako 150 zo 196 uznaných krajín sveta. Tieto v súčasnosti budujú mocné aliancie. Za najvýznamnejšie partnerstvo považujú trojuholník Ázia – Afrika - Latinská Amerika. Ako príklad významného partnerstva uvádzajú Čínu a Latinskú Ameriku, kde obchod vzrástol z 10 miliárd dolárov v roku 2001 na 210 miliárd dolárov v roku 2013. V roku 2016 Čína bude druhým najväčším obchodným partnerom Latinskej Ameriky, prekonajúc tak Eurozónu. Manželia Naisbittovci uvádzajú, že ak budú pokračovať súčasné trendy, tak do roku 2025 vzrastie obchod Latinskej Ameriky s Čínou na 17 percent ich celkového obchodu, pričom obchod Latinskej Ameriky s USA poklesne na 17 percent.¹³

Globálny menič hry a výzva západnej demokracii

Manželia Naisbittovci považujú Čínu za globálneho meniča hry.

V októbri 2014 Čína prekonala USA a stala sa najväčšou ekonomikou sveta podľa parity kúpnej sily. Čína je najväčším hráčom Globálneho južného pásu a tiež sa stala meničom hry v globálnej ekonomickej komunite. Úspechy dosiahla v technologickom sektore a svojou inovačnou kapacitou dosiahla svetovú úroveň. Globálna prítomnosť Číny je všade viditeľná.

Manželia Naisbittovci tiež poukazujú na skutočnosť, že Západ bol posledné dve storočia dominantný v oblasti formy vlády, pričom vytvoril moderný národný štát a organizácie globálneho vládnutia. Teraz však čelí výzvam napr. od krajín BRICS. Uvádzajú ako príklad najmenšiu krajinu Singapur a najľudnatejšiu krajinu Čínu, ktoré využívajú model vzdelania a ekonomiky, aby spochybnili teóriu dvadsiateho storočia, ktorá tvrdí, že bohatstvo je neoddeliteľne spojené so západným štýlom demokracie. Manželia Naisbittovci tvrdia, že Čína a Singapur ponúkajú viac autoritatívne modely, ktoré môžu fungovať v ďalších krajinách, kde fragmentovanej populácii sa dá ťažšie vládnúť podľa západných demokratických princípov.

Záver - vytváranie sveta miest

Manželia Naisbittovci na záver knihy uvádzajú, že mestá sa stávajú tvorcami globálnej hry, pričom do roku 2050 bude v mestách žiť 6.3 miliardy až 8 alebo 9 miliárd ľudí podľa rôznych odhadov.

Mestá budú generovať 80 percent HDP a starostovia sa stanú národnými a medzinárodnými tvorcami hry, budú vytvárať globálne vzťahy a siete miest. Uvádzajú tiež, že globálne vodcovstvo a inovácie vo vzrastajúcej miere prichádzajú viac z miest ako od národov, tak ako sa svet stáva svetom miest¹⁴. Manželia Naisbittovci vydali nepochybne podnetnú knihu o súčasnosti a budúcnosti svetovej ekonomiky, ktorá určite vyvolá rozsiahle diskusie a preto bude významným edičným počínom jej vydanie v anglickom jazyku koncom tohto roku.

¹³ Naisbitt, John, Naisbitt, Doris (2015): Global Game Change. How the Global Southern Belt Will Reshape our World. Summary. 2015, 5 str.

¹⁴ Naisbitt, John, Naisbitt, Doris (2015): Global Game Change. How the Global Southern Belt Will Reshape our World. Summary. 2015, 5 str.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Naisbitt, John: Megatrends. Ten New Directions Transforming Our Lives. Warner Books, New York 1984
Naisbitt, John: Global Paradox. The Bigger the World Economy, the More Powerful Its Smallest Players. William Morrow and Company, Inc., New York 1994
Naisbitt, John, Naisbitt, Doris (2015): Global Game Change. How the Global Southern Belt Will Reshape our World. Summary. 2015, 5 str.

ADRESA AUTORA

Ivan KLINEC, Ing.,
Slovenská akadémia vied, Ekonomický ústav, Šancová 56, 81105 Bratislava, Slovenská republika, e-mail:
ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.